

Список умовних скорочень джерел

Г – Главред
ГПУ – Газета по-українськи
Д – Донеччина
К – Контракти
Кр – Країна
УТ – Український тиждень

Рассматриваются основные функционально-стилистические параметры медицинской терминологии, проанализирован процесс терминологизации и детерминологизации медицинских терминов, а также специфичность употребления медицинской лексики, использования и функционирования медицинской терминологии в текстах научного стиля и стиля массовой информации.

Ключевые слова: медицинская лексика (МЛ), медицинская терминология (МТ), процесс терминологизации, детерминологизация, функциональные параметры терминов, научный стиль, стиль массовой информации.

The basic functional and stylistic parameters of medical terminology are observed. The process of terminologization and determinologization medical terms, as well as the specificity of the use of medical vocabulary, the use and operation of medical terminology in the texts of scientific style and the style of the media are reviewed.

Keywords: medical lexicon (ML), medical terminology (MT), the process of terminologization, determinologization, functional parameters of terms, scientific style, style of the media.

Надійшла до редакції 17 вересня 2010 року.

Інна Стоянова

ББК Ш 10*008.51
УДК 81'373.23

**КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ
КОНЦЕПТУ НАРОД У ДИСКУРСІ АНТИУТОПІЇ (ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ)**

Стаття присвячена вивченню засобів вираження концепту НАРОД, що є одним із базових у концептуальному просторі дискурсу антиутопії. Представлено типи концептуальних метафор; вивчено кореляти метафор, що застосовуються для осмислення понять, з яких складається концептосфера поняття НАРОД у дискурсі антиутопії. Встановлено, що найбільш частотним видом метафори в досліджуваному типі дискурсу є антропоморфна метафора. Аналізуються універсальні та етноспецифічні типи концептуальних метафор в англійському, українському та російському дискурсі антиутопії.

У статті розглядаються особливості вербалізації концептуальної метафори як засобу актуалізації лінгвокультурного концепту НАРОД у дискурсі антиутопії. Визначення сучасними лінгвістами дискурсу як особливого ментального світу або концептосфери в динаміці вимагає від дослідників не обмежуватися лише аналізом комунікативних стратегій, що є характерними для того чи іншого виду дискурсу, а й займатися пошуком концептів, що становлять його семантичну основу, вивчати особливості вербалізації цих концептів у мові. Дослідження кожного з типів дискурсу передбачає аналіз характерних для нього мовних одиниць. Актуальність дослідження визначена антропоцентричною природою досліджуваного концепту та його належністю до фундаментальних ментальних уявлень, які складають основу процесів категоризації та концептуалізації соціокультурної дійсності, а також залученням когнітивно-дискурсивних методик аналізу, що відкривають нові можливості вивчення концептів через їх функціонування в дискурсі. З огляду на те, що одним з інструментів пізнання в когнітивній лінгвістиці є когнітивна метафора, саме крізь її призму буде досліджуватися наш матеріал.

Метою статті є розкрити лінгвокультурну специфіку концепту НАРОД шляхом з'ясування місця когнітивної метафори в мовному вираженні визначеного концепту в англійському, українському та російському дискурсі антиутопії. Об'єктом дослідження є концептуальна метафора в дискурсі антиутопії. Матеріалом дослідження стали контексти дискурсу антиутопії, що були виділені методом суцільної вибірки із 53 художніх творів жанру антиутопії англійських, українських і російських авторів двадцятого сторіччя. Обсяг склав понад 13700 сторінок, а саме 4738 в англійській мові, 4083 в українській мові та 4879 – в російській.

В останні десятиріччя в лінгвістичних дослідженнях у межах антропоцентричного підходу велика увага приділяється проблемі людини. Антропоцентризм у лінгвістичних дослідженнях виявляється в тому, „що людина стає точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ, що вона стає залученою в цей аналіз, визначаючи його перспективу й кінцево мету” [Кубрякова 1995: 212]. Питання про роль людини в мові ставилося в працях багатьох учених, філософів, лінгвістів, робилися спроби створення мовного образу людини в працях таких мовознавців, як: Ю.М. Караулов [Караулов 1987], В.М. Телія [Телія 1987], Ю.Д. Апресян [Апресян 1995], Ю.С. Степанов [Степанов 1997], Н.Д. Арутюнова [Арутюнова 1999], А.П. Чудинов [Чудинов 2001] та ін.

Концепт *НАРОД* – ключовий концепт будь-якої культури. Як вважає Р.І. Розіна, без аналізу змісту концепту *ЛЮДИНА* не можливий опис культури: місце кожної реалії в системі культурних цінностей може бути визначеним лише завдяки тій ролі, яку грає щодо цієї реалії людина [Розіна 1991: 53].

Утворення та розвиток концептів є результатом мисленнєвого конструювання предметів і явищ. Зазначений когнітивний процес кваліфікується як *концептуалізація* [Полюжин 1999 : 16-18], що характеризується багатоканальністю й цілісністю отримання та переробки інформації [Голубовская 2002: 25] і спрямована на виділення у свідомості суб'єкта пізнання мінімальних змістових одиниць досвіду, які піддаються омовленню.

Оскільки в утворенні концептів беруть участь попередньо осмислені дані, концептуалізація спирається на такий когнітивний процес, як *категоризація* [Болдырев 2002: 23-24]. Під *категоризацією* розуміють поділ зовнішнього та внутрішнього світів людини на категорії, які відображають знання про сутність її існування, а також віднесення до сформованих категорій явищ, об'єктів і процесів, що мають певні схожості [Бабушкин 1998: 28].

Аналіз мовного матеріалу дозволяє виявити мовні засоби і пояснити особливості вербалізації концепту *НАРОД* в англійській, російській та українській мовних картинах світу. Як зауважує М.М. Болдырев [Болдырев 2000: 26], „структура й зміст різноманітних концептів виявляються через значення мовних одиниць, які репрезентують той чи інший концепт, їхні словникові дефініції, мовленнєві контексти”.

Аналіз текстових фрагментів дискурсу антиутопії виявив, що образно-ціннісний складник концепту *НАРОД* есплікується в зіставлюваних мовах різнорівневими мовними засобами. Універсальним мовним засобом, що об'єктивує образно-ціннісний складник цього концепту в дискурсі антиутопії, є *концептуальна метафора* (34% від загальної кількості в англійській мові, 30% – в українській мові та 47% – в російській мові).

Основа метафоризації, згідно з теорією концептуальної метафори, складає процес взаємодії між структурами знань (фреймами й сценаріями) двох концептуальних доменів – сфери-джерела (source domain) й сфери-мети (target domain). У результаті скерованості в одному напрямку метафоричної проекції (metaphorical mapping) із сфери-джерела у сферу-мету, яка сформувалася як наслідок досвіду взаємодії людини з навколишнім світом, елементи сфери-джерела структурують зрозумілу меншою мірою концептуальну сферу-мету, що й складає сутність когнітивного потенціалу метафори. Основним джерелом знань, які формують концептуальні домени, є досвід безпосередньої взаємодії людини з навколишнім світом, причому діахронічно первинним є, звичайно, фізичний досвід, здатний організувати категоризацію дійсності у вигляді простих когнітивних структур – „схем-образів” (image schemas) (теорія „тілесного розуму”) [Lakoff 1998].

Людина, згідно з когнітивною методологією, схильна реагувати не на реальність як таку, а на власні когнітивні репрезентації реальності. Тому й поведінка людини безпосередньо визначається не так об'єктивною реальністю, як системою ментальних репрезентацій людини, й „висновки, які ми робимо на основі метафоричного мислення, можуть формувати основу для дій” [Chilton 1993]. Цим можна пояснити особливо високий інтерес сучасних дослідників до концептуальної метафори в галузі комунікації [Баранов 1994; Радченко 2003: 142; Скребцова 2002: 114; Чудинов 2001, 2003; Chilton 1993; Drulak 2005; Kennedy 2000; Paris 2002: 426; Zinken 2002 та ін.].

На підставі результатів аналізу дискурсивних реалізацій концепту в мовах набору визначено, що образна інтерпретація концепту *НАРОД* в дискурсі антиутопії здійснюється за допомогою *антропоморфної, зооморфної та натурморфної метафори* [Красавский 2001: 177].

Найбільш кількісно представленою в кожній із досліджуваних мов виявилася *антропоморфна метафора*, оскільки це пов'язано з антропоморфним характером усвідомлення людиною дійсності. Визначений тип метафоризації відбувається шляхом приписування компоненту, що підлягає метафоризації, біофізичних, психічних ознак та якостей людини, а також її соціокультурних характеристик. Спектр концептуальних метафор включає такі кореляти: *ФІЗИЧНА СФЕРА, СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА, ФІЗІОЛОГІЧНА СФЕРА* [Борисов 2005: 173-175].

Аналіз дискурсивних реалізацій концепту в мовах набору виявив, що досить репрезентативним є корелят *ФІЗИЧНА СФЕРА*, який об'єктивує концептуальну метафору *EMOTIONS – ЛЮДИНА*, причому актуалізуються такі ознаки: **переміщення:** (див. прикл. (1), (2), (3)): (1) “*It was curious how that predestined horror moved in and out of one's consciousness*” (Orwell 1949: 12); (2) “*Душа і серце продовжували все те ж життя – ходіння по муках, організовуючи шалений спротив*” (Винниченко 2000: 36); (3) “*Утром страха не было, он пришел с темнотой, подкрался совсем незаметно и вдруг жестокой холодной рукой тронул сердце*” (Аксенов 2001: 18); **вербальна діяльність:** (див. прикл. (4), (5)): (4) “*They had some vivid glimpse of the mind-chattering horror locked up beyond that shield*” (Burgess 2000: 105); (5) “*Вхопивши за горло сором, жадно кричить туга, кричить просто в лице*” (Винниченко 2000: 42); **надмірна інтенсивність психічного стану:** (див. прикл. (6), (7)): (6) “*Андрієва душа тріумфує..*” (Багрянний 1991: 46); (7) “*и тут – впервые после ареста – его охватил настоящий страх*” (Кестлер 1989: 45); **тимчасовий психологічний стан:** (див. прикл. (8), (9)): (8) “*He quieted his panic sufficiently to stop it*” (Huxley 1934: 243), (9) “*Вершинка його душі мечеться в агонії*” (Багрянний 1991: 12); **психофізичний стан:** (10) “*Тоскна туга заніла по всім тілі, заніла з такою силою, що хотілося широко роззявити рота*” (Багрянний 1991: 51), **морально-етичні взаємини:** (11) “*They were becoming reacquainted with FEAR*” (Huxley 1934: 126)

Окрім антропоморфної, надзвичайно актуальною є *зооморфна метафора*. Визначений тип метафори ґрунтується на концептуальній метафорі *ЕМОЦІЯ – ТВАРИНА*, що об'єктивується в англійському дискурсі

антиутопії шляхом залучення номінацій тварин, їхніх характерних дій: (12) “*Each was afraid that to mention such things would be to spread a poison of fear through the ship*” (London 1930: 89). Складники концепту *PEOPLE* (люди, трудящі, почуття та емоції) в українському дискурсі антиутопії усвідомлюються як ТВАРИНА, що має зовнішні характеристики: (13) “*А що ви скажете, як вознений гребінь почне розчісувати вашу понарослу шерсть, люди*” (Кожелянко 2003: 40); (14) “*Величезне страховище-юрба ошкірилась усіма своїми шерстинками, швидко тріпає й тріскотить ними й реве в дикому сліпому екстазі*” (Винниченко 2000: 50), фізіологічні характеристики: (15) “*Людина є звір – злий, жорстокий, брутальний, вічно голодний, вічно жерущий, на всіх рвваючий, до всіх хижий*” (Винниченко 2000: 89); мучить: (16) “*печаль, що розтинає серце*” (Винниченко 1972: 29).

У концептуальній метафорі ЕМОЦІЯ – ЛЮДИНА в російському дискурсі антиутопії емоція осмислюється як РЕАЛЬНА СУТНІСТЬ: (17) “*Но в душе неизгонимо квартировал, то притапливаясь в мутной жиже рутинного администрирования, то ... подныривая, то вывеляясь из глинистой глубины – страх*” (Пелерин 2000: 81). Метафори, побудовані на базі концептуальної метафори ЕМОЦІЯ – ІСТОТА, ЧАСТИНИ ТІЛА – ІСТОТА, ми умовно кваліфікуємо як зооморфні, оскільки прототипною істотою вважається саме тварина та її здатність збільшуватись у розмірі: (18) “*От страха в груди словно бы пространство расширилось*” (Толстая 2007: 67); охоплювати: (19) “*Гнетущая тоска овладевала мной*” (Пелевин 2001: 49); поведінка: (20) “*много душ разлилось по планете, вылив, обожрав, истоптав все ее уголки*” (Дивов 2004: 15).

Серед корелятивів концептуальних метафор зафіксовано такі: ОБ’ЄКТ ПРИРОДИ, СТИХІЯ. Людина ототожнюється з певним АРТЕФАКТОМ. Цей тип метафори відбиває усвідомлення поняття „людина” в антиутопічному суспільстві, наприклад: людина як механізм: (21) “*Человек – тончайший из механизмов*” (Замятин 1989: 15); людина ототожнюється з математичною одиницею: (22) “*Мы – счастливейшее среднее арифметическое*” (Замятин 1989: 21), людина як символ: (23) “*Способ образования индивидуализированной элиты общества исключает проявление в ней личностей... Отобранные в ней индивиды... суть лишь социальные символы*” (Зиновьев 2003: 35).

Окрім антропоморфних і зооморфних метафор, у дискурсі антиутопії мов набору велику групу представлено натурморфною метафорою. Визначений тип метафори передбачає осмислення референта – ЛЮДИНА – в термінах явищ неживої природи. Для концептуалізації поняття *НАРОД* в англійському дискурсі антиутопії залучаються такі кореляти, як ПРИРОДНИЙ ФЕНОМЕН, СТИХІЯ, ОБ’ЄКТ ПРИРОДИ, РЕЧОВИНА. Найбільш поширена метафора СТРАХ – РЕЧОВИНА виявляється через приписування страху таких ознак фізіоморфного характеру, як температура: (24) “*cold terrible fear seized me*” (Orwell 1949: 36); запах: (25) “*...there was a sort of like stiffening and excitement and like the von of fear spreading from outside the cell*” (Burgess 2000: 101).

Осмилення концепту СТРАХ як стихії, руйнівної сили природи акцентує силу емоції „страх”, що простежується в англійському, українському і російському дискурсі антиутопії. Серед концептів сфери СТИХІЯ, задіяних для усвідомлення сутності СТРАХУ, виділяються концепти ВОДА й ПОВІТРЯ. Так, ВОДНА СТИХІЯ осмислюється як антропоморфізація рідинної метафори: (26) “*A hideous ecstasy of fear seemed to flow through the whole group of people...*” (Orwell 1949: 64); (27) “*Андрій відчуває, як по нервах розтікається жах*” (Багряний 1991: 29); (28) “*Щастя так явно, так щедро, таким бурним фонтаном б’є з очей. Зубів, з голосів, з розпатланих кучерів*” (Винниченко 2000: 86), народ порівнюється з морем: (29) “*Море гойднулось, зарябіло поспінним безладним рухом, вирівнялось головами, устромилося сотнями тисяч очей у зелену, квітчану золотим колосом гору. І вже шелест шикання, як вітер очеретом, хвилями жене од краю до краю*” (Винниченко 2000: 78); (30) “*Лэю казалось, что в блеклых глазах под очочками стынет смертная тоска*” (Левин 1991: 268); з виокремленням таких ознак: стихійність: (31) “*море пустых душ разлилось по планете*” (Дивов 2004: 68); спонтанність: (32) “*как вдруг, откуда-то из самых глубин какой-то самый тайный уже тайник выплеснул фонтанчик страха*” (Пелевин 2001: 89).

Бачення людини як ПОВІТРЯНОГО ПОТОКУ в українському та російському дискурсі антиутопії акцентує ознаку горизонтальний рух складника концепту: (33) “*Андрієва душа пливе над морями, над пасмами гір. Над квітучими долинами*” (Багряний 1991: 31); (34) “*Загорелась лампа, и страх развеялся*” (Пел 2000: 121).

Як в англійському, так і в українському дискурсі антиутопії, найбільш поширена метафора ЕМОЦІЯ – РЕЧОВИНА, яка актуалізує ознаку температура: (35) “*але більшість із завмиранням серця переживали холодок страху перед викликом, який міг статися кожної хвилини*” (Винниченко 1991: 16); (36) “*Вона вся кипить страхом*” (Винниченко 1972: 21). Складники концепту ототожнюються з АРТЕФАКТОМ, наприклад, людина усвідомлюється як уламок, атом: (37) “*Нікчемний недоломок колишньої людини, серед купи таких самотніх, нікчемних атомів*” (Винниченко 1972: 30); страх усвідомлюється як кайдани: (38) “*Які кайдани? Дуже прості: ... страх... за себе і за інших*” (Винниченко 1991: 31); щастя ототожнюється з міражем: (39) “*Щастя є тільки вічний, недосяжний міраж для людства*” (Винниченко 2000: 52).

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що концептуальна метафора формує і визначає структуру образно-ціннісного складника досліджуваного концепту, яка ґрунтується на асоціативно-образних конотаціях як результаті аналогового порівняння різних поняттєвих сфер людської свідомості. Аналіз емпіричного матеріалу свідчить про найбільшу продуктивність концептуальної метафори як засобу вербалізації концепту *НАРОД* у дискурсі антиутопії в усіх мовах набору, причому перевага надається антропоморфній метафорі. Це підтверджує той факт, що дослідження людиною “поглинального” її природного та соціального буття здійснюється лише за умови його споконвічної антропологізації. В усіх досліджуваних мовах

актуалізуються концептуальні метафори ЛЮДИНА – ОБ’ЄКТ ПРИРОДИ, ЕМОЦІЯ – ІСТОТА, ЕМОЦІЯ – СТИХІЯ.

Властивими лише англійському дискурсу антиутопії є вживання концептуальної метафори ЕМОЦІЯ – ТВАРИНА, українському – метафори ЛЮДИНА – ТВАРИНА, російському – метафори ЧАСТИНИ ТІЛА – ІСТОТА.

Перспективним для сучасного мовознавства є подальший розгляд та вивчення мовної репрезентації та засобів об’єктивації концептосфери дискурсу антиутопії англійської, української та російської мов; комплексне лінгвокультурологічне визначення національної концептосфери, необхідної для сучасної науки з метою виявлення ментальності її носіїв.

Література

- Апресян 1995: Апресян, Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография [Текст] / Ю.Д. Апресян. – М. : Языки русской литературы, 1995. – Т.2. – 767 с. – Бібліогр.: с. 767.
- Арутюнова 1999: Арутюнова, Н. Д. Язык и мир человека [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : Школа „Языки русской культуры”, 1999. – 896 с. – Бібліогр.: с. 896.
- Бабушкин 1998: Бабушкин, А.П. Объективное и субъективное в языке / А.П. Бабушкин // Общие проблемы строения и организации языковых категорий (грамматические, словообразовательные, лексические и текстовые категории) : науч. конф., 23–25 апреля 1998 г. – тезисы докл. – М. : РАН ИЯ, 1998. – С. 28–31.
- Баранов 1994: Баранов, А.Н. Словарь русских политических метафор [Текст] / А.Н. Баранов, Ю.Н. Караулов / РАН. Ин-т Рус. яз. – М. : Помовский и партнеры, 1994. – 330 с. – Бібліогр.: с. 330.
- Болдырев 2000: Болдырев, Н.Н. Когнитивная семантика [Текст] : [курс лекций по английской филологии] / Н.Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во Тамбовск. ун-та, 2000. – 123 с. - Бібліогр.: с. 123.
- Борисов 2005: Борисов, О.О. Мовні засоби вираження емоційного концепту страх : лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі сучасної англійської прози) : дисс. канд. філол. наук : 10.02.04 / Олексій Олександрович Борисов. – Ж., 2005. – 252 с.
- Голубовская 2002: Голубовская, И.А. Этнические особенности языковых картин мира [Текст] : [монография] / И.А. Голубовская. – К. : Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2002. – 293 с. – Бібліогр.: с. 293. – ISBN 5-86004-184-5.
- Караулов 1987: Караулов, Ю.Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Ю.Н. Караулов. – М. : Наука, 1987. – 263 с. – Бібліогр.: с. 263.
- Полужин 1999: Полужин, М.М. Когнітивна парадигма лінгвістичних досліджень [Текст] / М. М. Полужин // Проблеми романо-германської філології. – Ужгород : Ужгородськ. держ. ун-т, 1999. – С. 4–22. – Бібліогр.: с. 22.
- Красавский 2001: Красавский, Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультуре [Текст] : [монография] / Н.А. Красавский. – Волгоград : Перемена, 2001. – 495 с. – Бібліогр.: с. 495. – ISBN 5-88234-515-4.
- Кубрякова 1995: Кубрякова, Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа) [Текст] / Е.С. Кубрякова // Язык и наука конца 20 века : [сб. статей]. – М. : РГГУ, 1995. – С. 144–238. – Бібліогр.: с. 238.
- Радченко 2003: Радченко, О.Ю. Види концептуальної метафори [Текст] : підстави класифікації / О.Ю. Радченко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – № 568. – Лінгвістичні і дидактичні проблеми іномовної комунікації. – Харків : Константа, 2003. – С. 141–144. – Бібліогр.: с. 144. – ISBN 978-5-88771-068-6.
- Розина 1991: Розина, Р.И. Человек и личность в языке / Р.И. Розина // Логический анализ языка. Культурные концепты [Текст] : [под ред. Н. Д. Арутюновой.]. – М. : Наука, 1991. – С. 52–56. - Библиогр.: с.56. – ISBN 5-7859-0174-9.
- Скребцова 2002: Скребцова, Т.Г. Метафоры современного российского внешнеполитического дискурса [Текст] / Т.Г. Скребцова // *Respectus philologicus*. – Вильнюс, 2002. – № 1 (6). – С. 113–125. – Бібліогр. :с. 125.
- Степанов 1997: Степанов, Ю.С. Концепт // Словарь русской культуры: опыт исследования [Текст] / Ю.С. Степанов. – М. : Школа «Язык русской литературы», 1997. – С. 43–83. – Бібліогр.: с. 83.
- Телия 1987: Телия, В. Н. Метафора как проявление антропоцентризма в естественном языке [Текст] / В.Н. Телия // Язык и логическая теория : [сб. науч. трудов]. – М., 1987. – С. 86–192. – Бібліогр.: с. 192.
- Чудинов 2001: Чудинов, А.П. Россия в метафорическом зеркале : когнитивное исследование политической метафоры (1991 – 2000) [Текст] : [монография] / А.П. Чудинов // Урал. гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2001. – 238 с. – Бібліогр. :с. 238. - ISBN 978-5-9704-0506-2.
- Чудинов 2003: Чудинов, А.П. Метафорическая мозаика в современной политической коммуникации [Текст] : [монография] / А.П. Чудинов // Урал. гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2003. – 248 с. – Бібліогр.: с. 239. – ISBN 5-89357-073-1.
- Chilton, P. 1993: Chilton, P.A. Metaphor in Political Discourse : The Case of the “Common European House” [Текст] / P.A. Chilton, M. V. Ilyin // *Discourse and Society*. – 1993. – Vol. 4. – № 1. – P. 7–31. – Bibliogr.: p. 31.
- Drulak 2005: Drulak, P. Metaphors and Creativity in International Politics. Discourse Politics Identity [Електронний ресурс] / P. Drulak // Режим доступу. <http://www.lancaster.ac.uk/ias/researchgroups/dpi/docs/dpi-wp3-2005-drulak.doc> –. 2005. – Назва з титул. екрану.

- Kennedy 2000: Kennedy, V. Intended tropes and unintended metatropes in reporting on the war in Kosovo [Текст] / V. Kennedy // Metaphor and Symbol. – 2000. – Vol. 15. – № 4. – P. 252–265. – Bibliogr.: p. 265.
- Lakoff, Johnson 1980: Lakoff, G. Metaphors we live by [Текст] / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 280 p. – Bibliogr.: p. 203 – 239.
- Paris 2002: Paris, R. Kosovo and the Metaphor War [Текст] / R. Paris // Political Science Quarterly. – 2002. – Vol. 117. – № 3. – P. 423–450. – Bibliogr.: p. 450. – ISBN 978-5-91066.
- Zinken 2002: Zinken, J. Imagination im Diskurs. Zur Modellierung metaphorischer Kommunikation und Kognition. Dissertation zur Erlangung der Würde eines Doktors im Fach Linguistik. – Bielefeld : Universität Bielefeld, 2002. – 262 s. – Bibliogr.: s. 262 – ISBN 978-5-88771-068-6.

Джерела

- Аксенов 2001: Аксенов, В. Остров Крым [Текст] / В. Аксенов. – М. : "Изограф", 2001. – 432 с. – Бібліогр.: с. 432. – ISBN 978-5-9704-0506-2.
- Багрянний 1991: Багрянний, І. Сад Гетсиманський [Текст] / І. Багрянний. – К. : Час, 1991. – 512 с. – ISBN 5-7516-0263-3.
- Винниченко 1972: Винниченко, В. На той бік [Текст] / В. Винниченко. – Нью-Йорк, 1972. – 133 с.
- Винниченко 1991: Винниченко, В. Слово за тобою, Сталіне! [Текст] / В. Винниченко. – К. : Наук. думка, 1999. – 440 с.
- Винниченко 2000: Винниченко, В. Сонячна Машина [Текст] / В. Винниченко. – К. : Дніпро, 2000. – 620 с. – ISBN 5-85009-714-7.
- Дивов 2004: Дивов, О. Выбраковка [Текст] / О. Дивов. – М. : ЭКСМО, 2004. – 380 с. – ISBN 5-85887-058-9.
- Замятин 1989: Замятин, Е. Мы: романы, повести, рассказы, сказки [Текст] / Е. Замятин. – М. : Современник, 1989. – 560 с.
- Зиновьев 2003: Зиновьев, АА. Катастрофка [Текст] / А.А. Зиновьев. – М., 2003. – 325 с. – ISBN 5-02-010294-6.
- Кестлер 1989: Кестлер, А., Слепящая тьма [Текст] : [пер., авт. предисл. А. Кистяковский] / А. Кестлер. – М. : ДЭМ, 1989. – 384 с. – ISBN 5-93979-032-1.
- Кожелянко 2001: Кожелянко, В. Дефіляда в Москві [Текст] / Роман, новели / В. Кожелянко. – Л. : "Кальварія", 2001. – 196 с. – ISBN 5-222-08810-3.
- Левин 1991: Левин, А. Этот идеальный день [Текст] / А. Левин // Англо-американская фантастика : [пер. с англ. Дмитрия Тихомирова]. – Т. III – М. : Змей Горыныч, 1991. – С. 211–433.
- Пелевин 2000: Пелевин, В. GENERATION П [Текст] / В. Пелевин. – М. : Вагриус, 2000. – 218с. – ISBN 978-5-93979-032-1.
- Пелевин 2005: Пелевин, В. ОМОН РА [Текст] / В. Пелевин. – М. : Эксмо, 2005 – 192 с. – ISBN 978-5-367-00533-2.
- Толстая 2007: Толстая, Т. Кысь [Текст] / Т. Толстая. – М. : Эксмо, 2007. – 608 с. – ISBN 978-5-7525.
- Burgess 2000: Burgess, A. Clockwork Orange [Текст] / A. Burgess. – L. : Penguin Books, 2000. – 152 p.
- Huxley 1934: Huxley, A. The Brave New World [Текст] / A. Huxley. – L. : Chatto a. Windus, 1934. – 306 p.
- London 1930: London, J. The Iron Heel [Текст] / J. London. – Chicago : Library of Congress, 1930. – 98 p.
- Orwell 1949: Orwell, G. 1984 [Текст] / G. Orwell. – N.Y. : New American Library, 1949. – 177 p.

Статья посвящена изучению средств выражения концепта НАРОД, который является одним из базовых в концептуальном пространстве дискурса антиутопии. Представлено типы концептуальных метафор и изучены корреляты метафор, привлекаемые авторами для осмысления понятий, составляющих концептосферу НАРОД в дискурсе антиутопии. Установлено, что наиболее часто встречающимся видом метафоры в исследуемом типе дискурса является антропоморфная метафора. Анализируются универсальные и этноспецифические типы концептуальных метафор в английском, украинском и русском дискурсе антиутопии.

Ключевые слова: дискурс антиутопии, концепт, концептуальная метафора, антропоморфная метафора, натурморфная метафора, зооморфная метафора.

The article focuses on the means of verbalization of the concept PEOPLE. It is considered to be one of the basic concepts of the conceptual space of the anti-Utopia discourse. The types of conceptual metaphors are represented; correlation of the tenors that form the conceptual space of the notion PEOPLE and corresponding vehicles in the investigated type of discourse is scrutinized. In the analyzed languages the most productive type of conceptual metaphor is an anthropomorphic metaphor. The universal and ethnospecific types of conceptual metaphors in English, Ukrainian and Russian discourse of anti-Utopia are discussed.

Keywords: discourse of anti-Utopia, concept, conceptual metaphor, anthropomorphic metaphor, naturmorphic metaphor, zoomorphic metaphor.

Надійшла до редакції 8 вересня 2010 року.